

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Adiumenta tenenda ad proximi salutem. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

da, quæ breuiter subiiciemus.

Vbi, & cum quibus plus temporis immorandum. Primò, considerandum est personæ, vel rei momentum, nam ijs quæ cultum diuinum, & proximi utilitatem magis promouent, cæteris paribus plus temporis est impendendum.

Juxta ratione negotij. Secundò, consideranda est necessitas, quam negotia exigunt, vt maiori necessitati tempus longius impendatur: rationem tamen sui ipsius habere debet, nec enim supra vires, aut sanitatem corporis, ac animi rem vllam suscipere debet, perspecta non solum præsentis habitudine, sed etiam futura.

Tertiò, cognoscere debet eorum, cum quibus tractat ingenium, nam expedit, aliquibus sui desiderium relinquere: alijs verò frequentior conuersatio conuenientior est.

Quartò, sit parcus temporis, nec illud vnquam temere consumat extra diuinum seruitium, ad quod & laborem, & quietem, cæterave dirigat.

Ne nimis feruere. Quintò, caueat ne tempus negotijs, desiderio cito finendi detrahat; sic enim ea quæ semel inchoauit infecta relinqueret, & quamuis ipsius desiderium ad omnia pia opera sese extendat, tamen rebus præsentibus necessarium tempus non deneget, etiam si tardius finiatur. Denique & si frequentius Auditorium cæteris paribus minus celebri est præferendum, non tamen ob Auditorum paucitatem animum despondeat, potens est enim Deus fructum etiam ad remotiores, & absentes extendere: præterquam quod ea res humilitatem, & longanimitatem Concionatoris magis exercet.

Quæ adiumenta, seu media tenenda sint ad proximorum salutem. Cap. 1 V.

Primò in communi, postea in particulari de aliquibus medijs agemus.

Media in vniuersali, quæ sint Interna. Media in communi quibus vtetur operarius ad animarum lucrum, partim sunt interna, vt charitas, & propria perfectio, efficax desiderium salutis proximorum, spes in Deum, & oratio, quæ inde oriatur, de quibus actum est in primo cap.

cap. partim sunt externa, vt virtutis exemplum, ministerium concionandi, legendi, docendi doctrinam Christianam, sacramenta conferendi, conuersandi, & inferuendi hospitalibus, & similia. Ijs vero vel vtimur ad benevolentiam comparandam, vel ad auctoritatem erga homines consequendam, quaerendo semper maiorem Dei gloriam, & maius animarum beneficium.

Media hæc efficacia, & proportionata esse debent ad finem nobis propositum iuuandi proximos, vt hi peccata relinquunt, & Dei gratiam eiusque augmentum acquirant: finis iste cum supra naturæ vires sit, non humanis medijs præcipuè fidendum est, sed Infinitæ Dei potentia, ac bonitati, quo tanquam fundamento iacto, omnia media vim habebunt, maxime vero specialis oratio ad Deum, & sanctos multum valet, vt petat modum agendi cum fructu, quod facturus est, & curet ab alijs etiam preces offerri in hunc finem.

Deo maxime fidendum.

Exteriora media, quæ multum iuuant ea sunt Primo exemplum vitæ, in quo diligenter aduertat, ne quidquam verbo, aut opere fiat secus, quam debet: ideo vitandus est inconsideratus, & de rebus inutilibus sermo; item exaggerationes, aut amplificationes nimia, aut passionis alicuius indicia, vt odij, iræ, ambitionis, iactantiæ, ac superbiæ, ab omni enim specie mali abstinendum est; quin potius totius hominis exterioris demonstratione, in sobrietate, vigilantia, & passionum victoria, interior animæ pax, & compositio significanda est.

Externa media in cõi.

Secundo honesto hospicio sic vtatur, vnde maior possit aliorum ædificatio confurgere, vt si in hospitali, vel alibi degat semper bonæ existimationis ratio habenda est.

Tertio modestia, & charitas, quæ foris elucet, & præsertim ex sermone, ad inducendum homines in omne bonum efficacissima est: sic etiam patientia, & longanimitas quibus aliorum defectus tolerantur valde necessaria est, non attendendo, quid tales demerentur, sed potius quid meretur Christus, quæ in omnibus creaturis debet inspicere, sic etiam in negotijs, non tam dignitas, vel abiectio rei; quam obedientia, & charitas ex qua suscipiuntur consideranda est.

Modestia, & charitas exterius.

Quarto curet, ne aliquod offendiculum ponat Euangelio, sed quæ gratis accepit, gratis det, eleemosynæ vero, & expensæ, quas nobis alij largiuntur non ad modum exactoris exigenda

Circa eleemosynas accipiendas modus.

genda sunt, imò si potest, nec petenda, & quæ vltro offeruntur, moderatè etiam sunt accipiendæ nisi aduersa valetudo, aliquid liberius peti, aut sumi concederet, semper tamen cauendum ne quisquam propterea offendatur.

Gratitudo,
qualis . Quinto quamquam gratitudo benefactoribus planè sit re-
pendenda, ita tamen demonstranda est, vt intelligant omnia, quæ donantur Deo accepta referri: curet etiam vt & ipsi Dei potissimum intuitu illa facere consuecant: Cauendum item ne ipse vilescat, aut ministerium, siue dignitas, dum præ nimia gratitudinis, & gratulationis ostensione in adulationem dilabitur, quin potius ita se debitorem ostendat, vt cognoscant benefactores, si opus sit, quanto à Deo beneficio cumulentur, cum eius gratia aliquid boni faciunt.

Beneuolentia
captanda
quib' modis, Res est magni momenti, eorum cum quibus agitur beneuolentiam captare, facilius enim qui sunt beneuoli in omne, quod velis bonum inducuntur: Ad eam autem acquirendam maximam vim habet, primo de hominibus benemereri, iuuando illos, re, & opera in quibus fieri potest, etiam in temporalibus quantum permittunt spiritualia, ex ijs enim animus ad pietatem tacitè disponitur.

Iuuare alios.
Honorè exhibere cum grauitate, Secundo expedit etiam; vt verbis, exteriorique grati animi significatione, ostendat se non aliud quam animas sitire, absque vlla spe mundani honoris, aut terreni lucri demonstratione, sed pro ratione status omnibus citra ramentationem, honorem exhibeat: aliquando eos consulendo cum quibus agit super ijs præsertim rebus quas non ita facilè alijs communicare solet, eorumque Consilijs interdum vtatur quo sibi fidem maiorem adhiberi intelligant, modo hæc sine vilo detrimento, aut suspicionis nota fieri queant.

Nolle ingenium aliorum. Tertio induendum est, quantum fieri potest eorum ingenium cum quibus agitur similitudo enim est amoris mater, & dissimilitudo mater odij: Oderunt enim hilarem tristes, tristemque seueri, omnia igitur omnibus fiat cum Paulo, vt omnes lucrifaciat, & cum eodem per omnia omnibus placendo, remota omni adulatione, aut in corrigendo cum opus erit negligentia, Caueat autem ne dum aliorum naturam induit debitam in rebus constantiam exuat.

Accommodet se quantum fieri potest. Quarto iuuat ad beneuolentiam conciliandam, illis se accommodare cum quibus commodè poterit, vt approbando ea quæ meritò approbanda erunt, quædam vero ineptè dicta ferendo,

ferendo, & dissimulando præsertim quando non est tempe-
stiva correctio, vel grata: quædam etiam, quæ constanter fla-
gitant saltem ex parte concedendo: præsertim si ij sint à qui-
bus potior rei summa dependeat, saluam tamen in omnibus
conscientiam teneat, nec illius integritatem quouis respectu
temerari patiatur.

Quinto cum semel aliquem fuerit alloquutus, cui statim, Perseuerâter
agere debet.
persuadere, quod vult non potuerit, non aspere, sed amanter
eum tractet, nec tædio affectus, est dimittendus, vt cum secun-
do ad eum redierit non fugiat: fieri enim solet quandoque,
vt verba nostra, absentibus nobis efficacius operentur, quam
præsentibus: Quod si is talis esset naturæ, qui obiurgandus
videretur, tunc discreta libertate foret increpandus.

Procuranda est bona existimatio apud eos cum quibus agi-
tur, præsertim antequam res difficiles aggrediatur, vel tra-
ctare incipiat: ad eam autem plurimum valent, vt ad parti-
cularia descendamus. Bona existi-
tio quibus
modis com-
paretur.

Primo morum grauitas, & exterioris hominis maturitas: Grauitas mo-
rum.
maximè in verbis grauitas, & circumspectè prolatis patienter
alios audiendo, neque sermonem interrompendo, ne solus
ipse loqui velle videatur, secus enim facere odiosum est, &
authoritatem minuit.

Secundo iuuat moderata veræ, & sanæ doctrinæ demonstra-
tio, absque suspitione iactantiæ, aut ostentationis; sed potius
cum modesta donorum Dei significatione omnia ad eiusdem
Dei gloriam referendo. Demonstra-
tio doctrinæ
sine vanitate.

Tertio omni fortuna prospera, & aduersa superiorem se-
prodat, nec deiectum animum in rebus significet, & quamuis
suis cuique honor tribuendus, & exterior exhibendus, non-
nisi graui quadam humilitate id faciat, nullam ostendat se ad-
mirari excellentiam, dignitatem, scientiam, & similia, quæ
vulgus extollit, nec propter huiusmodi, suam humilitatem,
discretam perdat libertatem, Inde fiet, vt pluris æstimetur à
magnis, & à popularibus, qua opinione vtrosque in Domino
facilius iuuabit. Sit animo ad
oia magnus.

Quarto conducit etiam non facile definire, quæ certa om-
nino non habet præsertim in rebus, quæ ad conscientiam
pertinent, ne si quid vt falsum deinceps refutetur, authorita-
tem minuat, nec si falsitatis conuincitur defendere cone-
tur, ne sit nouissimus error peior prior. Non facilè
definiat que-
stiones.

Quinto

Res suas qua
maturitate
alijs cōicēt.

Quinto iuuat etiam non facile, sed matura consideratione præhabita, quantum expediat res suas alijs communicare, non omnia omnino, Ita enim fiet, vt dum aliqua intellexerint plus esse putent in recessu, quam in fronte appareat: Nam in rebus humanis, cum naturaliter limitatam perfectionem contineant, minoris sit, quod plenè cognitum esse putatur.

Non acci-
piantur mu-
nèra.

Sexto apud quem intendit autoritate valere, confert ab eo, neque dona, neque quicquam aliud quantum fieri poterit accipere: nam in dante existimatio recipientis, in recipiente libertas minuitur, ita tamen, vt quod necessarium non est modestissimè recusetur.

Nimia fami-
liaritas sæpè
contèptum
parit.

Septimo ad conseruandam eandem autoritatem diligenter aduertat, ne contemnatur, aut minoris fiat, propter nimiam familiaritatem, quam aliquibus carius expedit ad maiorem Dei gloriam. vendere, nec eos prolixis colloquutionibus satiari: & frequenter euenit, vt plus iuuentur, si desiderio nostri teneantur. Hoc autem in vniuersum dictum sit, nam alioquin in eum poterit incidere, qui ex intimiori familiaritate tractabilior efficiatur: seruandus tamen vbique, ac semper modus, si enim verbi gratia, ab aliquibus sapius ad conuescendum inuitaretur, tunc imponendus esset modus: atque in ijs, & cum ijs sic agendum, vt vel loquens, vel prandens, vel aliud agens alios spirituali colloquutione, ac exemplis ædificet.

Nulli leuita-
ti locus de-
tur.

Octauo facit item ad bonam existimationem, non esse præsentem ludis, spectaculis, conuiujs alijsvè similibus vulgi delitijs, vbi plerumque vetus homo reuiuiscit, & vix ædificationi locus relinquitur.

Quare omnino caueat ne leuitati det locum: nec se in risu dissolutum, nec temerariū in Consilijs exhibeat: illud sedulo, & omni cura animaduerrat, ne factionis, aut opinionis alicuius partibus, vlla ex parte fauere videatur; sed communi amore in neutram potius partem, propendendo: & communem Doctorum, & Patrum doctrinam asserendo, omnes in domino amplectatur, vt alibi monuimus. In Terris etiam, vbi suspectus est de statu Principum sermo, nihil ibi de ea re loquatur, neque se ijs locis; vel hominibus admisceat, qui apud Gubernatores suspecti sunt. Denique maximè videat ne ex suis dictis, schismatis, aut diuisionis alicuius inter aliquos oriatur occasio, In pacem enim nos Deus pacis vocauit.

Denique

Denique si vereatur, ne aliqua persona aut Congregationes sibi aduersentur: prudenter anteuertat, humanis etiam remedijs puta literis commendatitijs, eorum quos illi homines aut magni faciunt, aut amant, contracta si possit fieri cum eorum primis amicitia, quibus re comunicata, confidere se eis ostendat. Adhuc alia quadam media item subijciemus, quae passim adhibita non paruum toti rei conferent incrementum, & operarium iuuare poterunt.

Aduersarij quomodo conciliandi.

Alia adiumenta uniuersè loquendo ad fructum.

Cap. V.

Imprimis adiuuat rerum usus, & experientia, nam ubi per aliquod tempus versatus in rebus fuerit, tum magis poterit videre quid potissimum expediat ex multis, quae vix explicari possunt.

Experientia multum valet.

Secundò cum multa agenda sint, ne vel obliuione praeferant, aut minus ordinate fiant, in pugillares redigenda sunt, & subinde legenda, ut quo, quidque tempore agendum est, in memoriam redeat.

Libelli, ad conciliandam memoriam.

Tertiò, nunquam se in periculum conijciat ea facile perendi, quae multo tempore, & labore parata sunt, potiusque in spiritali lucro pauciora tuta habeat, quam multa cum periculo.

Utatur operariorum.

Quartò ad magna, & pia opera exteriora, personarum uagnum nominis utilis erit industria, & cooperatio, quae sustentent, foueant, & suo exemplo, ac autoritate alijs alacres animos ad idem efficiendum adijciant.

Quintò, ei qui ob determinatum aliquem finem missus non fuerit, securius videtur ab humilioribus, & abiectionibus auspicari, & à pauperum obsequio in Xenodochijs à Doctrina Christiana docenda, & similibus, modo auctoritatem necessariam ideo non labefactet, & ab alia re inchoandum esse discreta humilitas, & charitas insinuarent.

Ab humilioribus sepe initium sumendum.

Sextò, antequam Conuersationem, seu familiaritatem intimam praesertim cum grauibus personis contrahat, illorum ingenium, mores, inclinationes, talenta, informatione interdum ab alijs prudenter accepta dispiciat, ut sciat quomodo ipsi homines tractandi sint.

Antequam amicitiam contrahat cum aliquo, eius ingenium noscat.

Septimò ad conuersationes, opus est, (salua semper humilitate, & prudentia) expeditione quadam, & libertate, quae cum opus erit, contractam cum quibusdam minus vtilem familiaritatem.

Sciat uti libertate ubi opus erit.

